

Лазуренко Н.Л.
студентка освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 101 «Екологія»
Науковий керівник: Полторацька В.М.
к.т.н. доц. доцент кафедри екології
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
naukapgasa@gmail.com

ІНТЕНСИВНА УРБАНІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОЛОГІЮ МІСТА

Глобальний процес збільшення українських міст, як осередків соціального, промислового та культурного життя населення, відбувався останні 100 років. Інтенсивна урбанізація на теренах держави характеризується певною нерівномірністю. Така риса була набута завдяки різним політичним і економічним процесам України з XV до початку XX століття.

25 вересня 2015 року у Нью-Йорку, глави держав і урядів планети прийняли резолюцію ООН 70/1 – «перетворення нашого світу: Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року. Мета 11 з цієї резолюції говорить «забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості і стійкості міст і населених пунктів».

Якщо взяти тільки екологічний аспект урбанізації, велике місто змінює практично всі компоненти природного середовища: атмосферу, рослинність, ґрунт, рельєф, підземні води і навіть клімат (а це окремо 12, 13, 14 і 15 цілі згаданої резолюції). Перепади температур, відносної вологості, сонячної радіації між містом і його околицями іноді порівнюється з істотним переміщенням в природних умовах по широті. Встановлено, що, найчастіше, зміна одних умов тягне за собою зміну інших. Городяни отримують на 15% менше сонячних променів влітку і на 30% взимку, на 10% більше опадів, на 10% більше днів, на 30% більше туману влітку і на 100% взимку.

Однією з головних екологічних проблем міст України виступає забруднення атмосферного повітря. Це визначається тим, що чистота повітря – фактор, який безпосередньо впливає на здоров'я населення. У свою чергу, зміни в атмосфері інтенсивно впливають на гідросферу, ґрунтово-рослинний покрив, геологічне середовище, будівлі, споруди та інші інфраструктурні об'єкти.

З усіх джерел антропогенного забруднення приземної атмосфери найбільш небезпечними є: згоряння різних видів палива; побутові та промислові відходи; ядерні реакції при отриманні атомної енергії; металургія і гаряча металообробка; різні хімічні виробництва, в тому числі переробка газу, нафти і вугілля. Не малий внесок у забруднення атмосфери міст вносять будівельні об'єкти, транспорт і автотранспортні господарства (до 15% викидів CO_x і NO_x).

Так, для прикладу візьмемо місто Дніпро – одне із найбільших міст в Україні, центр чорної металургії та пов'язаних з нею галузей промисловості. Місто розташоване на двох берегах річки Дніпро. Правобережна частина має форму хвилястої височини, порізаної глибокими балками і ярами, з перепадами висот до 120-135 метрів, що погіршує умови провітрювання території.

Місто Дніпро займає провідне місце серед найзабрудненіших міст України. Найбільш усього, від забруднення повітря потерпають жителі лівобережної частини, де в повітрі перевищена концентрація небезпечних діоксидів, формальдегідів та свинцю.

За даними центру екологічного моніторингу поблизу ПрАТ «ДМЗ» було зафіксовано перевищення показників діоксиду азоту майже у 2 рази. Також, поблизу металургійного підприємства спеціалісти зафіксували перевищення концентрації дрібнодисперсного пилу. При нормі 50 мкг/м³ для показника РМ10 його концентрація була в межах від 69 мкг/м³ до 567 мкг/м³. Для показника РМ2.5. зафіксовано рівень від 55 до 123 мкг/м³ при нормі 25 мкг/м³.

Таке істотне перевищення норм призведе до погіршення стану здоров'я населення: отруєння важкими металами які потрапляють до крові, поява алергічних реакцій або підвищення чутливості до подразника, фіброз легень, онкологічні захворювання, тощо.

Стан атмосферного повітря України показав, що за останні п'ять років екологічна криза продовжує розвиватися, розростається, охоплюючи все більші території країни. Цьому сприяють: 1) майже повна відсутність інвестицій і капіталовкладень у природоохоронні заходи у всіх галузях промисловості, як Уряду України, так і іноземних компаній; 2) слабкий контроль, а іноді і повна його відсутність при практичній безкарності за шкоду, заподіяну природі, будь-якими видами господарської діяльності; 3) зростання кількості і потужності техногенних аварій через тотальний знос обладнання і застарілі технології на виробництвах; 4) надзвичайно низький рівень екологічної освіти і самосвідомості населення.

У таких складних умовах навіть незначне поліпшення екологічного стану можна вважати, у деякій мірі, перемогою. Завдання на майбутнє – побудувати зелену економіку в області саме на межі співставлення інтересів економіки та екології.